

IQLIM O'ZGARISHI VA SUV RESURLARIGA TA'SIRI
ИЗМЕНЕНИЕ КЛИМАТА И ЕГО ВОЗДЕЙСТВИЕ НА ВОДНЫЕ
РЕСУРСЫ

CLIMATE CHANGE AND IMPACT ON WATER RESOURCES

QARSHI DAVLAT TEXNIKA UNIVESITETI IRRIGATSIYA

MUHANDISLIGI FAKULTETI

IRRIGATSIYA VA MELIORATSIYA KAFEDRASI

STAJYOR O'QITUVCHISI: ZIYOTOV ULUG'BEK AMIRQUL O'G'LI

TALABA: FOZILJONOV BAXODIR MUZAFFAR O'G'LI

TALABA: RAHIMOV RAHMATJON YO'LDOSH O'G'LI

Annotatsiya: Bugungi kunda iqlim o'zgarishi global muammolardan biri bo'lib, uning suv resurslariga ta'siri juda katta. Atmosferadagi issiqxona gazlarining ortishi natijasida harorat ko'tarilib, yog'ingarchilik rejimi o'zgarib, suv resurslarining taqsimoti va sifati sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. Bu esa qishloq xo'jaligi, ichimlik suvi ta'minoti va ekotizimlarga jiddiy xavf tug'diradi.

Аннотация: Сегодня изменение климата является глобальной проблемой, и его влияние на водные ресурсы огромно. В результате увеличения концентрации парниковых газов в атмосфере повышается температура, меняется характер осадков, а также существенно меняются распределение и качество водных ресурсов. Это представляет серьезную угрозу сельскому хозяйству, запасам питьевой воды и экосистемам.

Abstract: Climate change is a global problem today, and its impact on water resources is significant. As a result of increased greenhouse gases in the atmosphere, temperatures are rising, precipitation patterns are changing, and the distribution and quality of water resources are changing significantly. This poses a serious threat to agriculture, drinking water supply, and ecosystems.

Kalit so'zlar: iqlim, atmosfera, suv, havo, namlik, suv resurslari.

Ключевые слова: климат, атмосфера, вода, воздух, влажность, водные ресурсы.

Key words: climate, atmosphere, water, air, humidity, water resources.

Iqlim o'zgarishi hozirgi zamonning eng muhim ekologik muammolaridan biri hisoblanadi. Atmosferadagi issiqxona gazlarining ortishi natijasida global harorat oshib, tabiatdagi suv aylanish jarayoni keskin o'zgarib bormoqda. Bu esa qurg'oqchilik, suv tanqisligi, muzliklarning erishi va suv ekotizimlarining degradatsiyasiga olib kelmoqda. Ushbu maqolada iqlim o'zgarishlarining suv resurslariga ta'siri va bu muammolarga qarshi kurash yo'llari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

- Iqlim o'zgarishining suv resurslariga asosiy ta'sirlari:

Iqlim o'zgarishi tufayli yer yuzasidagi suv resurslari sezilarli darajada o'zgarishga uchramoqda. Quyida bu o'zgarishlarning asosiy jihatlari ko'rib chiqiladi. Yog'ingarchilikning o'zgarishi va suv taqsimotiga ta'siri, iqlim isishi sababli: Yog'ingarchilik hajmi va taqsimoti o'zgarib bormoqda. Ayrim hududlarda yog'ingarchilik ortib, boshqalarda esa kamaymoqda. Kuchli yomg'ir va bo'ronlar soni ko'paymoqda. Bu holat suv toshqinlariga sabab bo'lib, tuproq eroziyasini kuchaytiradi. Qurg'oqchilik xavfi oshmoqda. Issiq harorat sababli tuproqdagi namlik kamayib, suv zaxiralari tez quriydi. Muzliklarning erishi va daryolarning oziqlanishi. Tog' va qutb hududlaridagi muzliklar tez erib bormoqda. Bu esa daryolarning oziqlanish manbalarini qisqartiradi. Dastlab muzliklarning erishi suv oqimlarini oshirsa-da, uzoq muddatda bu suv tanqisligiga olib kelishi mumkin. Muzliklarga bog'liq daryolar (masalan, O'rta Osiyodagi Amudaryo va Sirdaryo) asta-sekin suv hajmini yo'qotmoqda. Yer osti suvlari va ularning kamayishi. Kam yog'ingarchilik va qurg'oqchilik tufayli yer osti suvlarining zaxiralari kamayib bormoqda. Tuproqdagi suvning bug'lanish tezligi ortgani sababli quduqlar va buloqlarning suvi kamaymoqda. Yer osti suvlari iste'molining ortishi natijasida ayrim hududlarda chuqur quduqlar quriy boshladi. Suv sifati va ekotizimlarga ta'siri, suv toshqinlari va suvning kamayishi natijasida daryo va ko'llardagi suv sifati yomonlashmoqda.

Tuzlanish va ifloslanish kuchayib, ichimlik suvi ta'minoti qiyinlashmoqda. Dengiz sathining ko'tarilishi sababli ayrim daryo deltalariga sho'r suv kirib kelib, qishloq xo'jaligi uchun zararli bo'lmoqda.

- Iqlim o'zgarishining suv xo'jaligiga ta'siri:

Qishloq xo'jaligida suv tanqisligi, sug'orish uchun kerakli suv miqdori kamayib, hosildorlik pasaymoqda. Issiq harorat tufayli ekinlarga suv talabi oshmoqda, bu esa mavjud suv resurslariga qo'shimcha bosim yuklamoqda. Qurg'oqchilik tufayli yerlarning sho'rlanishi va degradasiyasi kuchaymoqda. Energetika sohasiga ta'siri:Gidroelektr stansiyalarda ishlab chiqarish kamaymoqda, chunki daryolardagi suv hajmi qisqarmoqda.Issiqlik elektr stansiyalarida suv sovutish tizimlari uchun talab oshganligi sababli suv tanqisligi muammo tug'dirmoqda. Aholi uchun ichimlik suvi tanqisligi:Issiq iqlim va aholi sonining ortishi natijasida ichimlik suvi resurslariga talab oshmoqda.Suv zaxiralari kamayishi tufayli suv narxi oshib, qashshoq hududlarda suvga bo'lgan kirish imkoni kamaymoqda.Toza ichimlik suvi yetishmovchiligi sanitariya va sog'liq muammolariga sabab bo'lmoqda.

- Muammolarni hal qilish yo'llari:

Iqlim o'zgarishi sababli yuzaga kelgan suv muammolarini hal etish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim: Suv tejovchi texnologiyalarni rivojlantirish, tomchilatib sug'orish va yomg'irlatib sug'orish texnologiyalaridan keng foydalanish.qishloq xo'jaligida qurg'oqchilikka chidamli ekinlarni ekish. Suv sarfini nazorat qiluvchi aqlli sensorlar va raqamli tizimlarni joriy etish. Suv resurslarini boshqarishni takomillashtirish, suvni tejash bo'yicha qonunchilikni kuchaytirish va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash. Suvni ifloslanishdan himoya qilish va suv tozalash inshootlarini modernizatsiya qilish. Iqlim o'zgarishiga moslashish, suvni yig'ish va saqlash tizimlarini takomillashtirish (masalan, yangi suv omborlari qurish). O'rmonlarni ko'paytirish orqali suv siklini barqarorlashtirish.Shahar va qishloqlarda suv infratuzilmasini modernizatsiya qilish.

Xulosalar

Iqlim o'zgarishi suv resurslariga katta ta'sir ko'rsatmoqda va bu muammoni hal qilish uchun tezkor chora-tadbirlar zarur. Suv tejash texnologiyalarini keng joriy etish, suv resurslarini boshqarishni takomillashtirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali bu muammolarni kamaytirish mumkin. Iqlim o'zgarishiga moslashish va barqaror rivojlanish uchun har bir inson suvdan oqilona foydalanishga harakat qilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Umumiy ekologiya S.Mustafoev, S O'roqov P.Suvonov
2. Глобальный климат / Под ред. Дж. Т. Хотона.–Л.: Гидрометеиздат, 1987.
3. Чуб В.Е., Ососкова Т.А. Изменение климата и поверхностные водные ресурсы бассейна Аральского моря // Информация об исполнении Узбекистаном своих обязательств по Рамочной Конвенции ООН об изменении климата. Бюллетень № 3.- Ташкент: САНИГМИ, 1999.
4. Чуб В.Е. Изменение климата и его влияние на природно-ресурсный потенциал Республики Узбекистан. - Ташкент: САНИГМИ, 2000.
5. Петров Ю.В., Холматжанов Б.М., Эгамбердиев Х.Т. Метеорология и климатология. - Т.: Изд-во НУУз, 2005.
6. Ясаманов Н.А. Древние климаты Земли. – Л.: Гидрометеиздат, 1985.
7. A.Abdullayev , H.Arg'inboyev, H.Abdullayev ,, Fizika va Agrometeorologiya “ T: 2015
8. Xoliqulov Sh.T. ,, Agrometeorologiya amaliy mashg'ilotlar” Samarqand 2001
9. Xamidov M.X., Botirov Sh.Ch., Suvanov B.U., Yulchiye D.G. “Suv resurslarni o'lchovi va vositalar” O'quv qo'llanma. T.: TIQXMMI, 2019,
10. www.Ziyo.net.
11. www.cawatyer-info.net.